

Концепция за развитие на българската програма за инвестиционна имиграция

ВЪВЕДЕНИЕ

Инвестиционните имиграционни програми по целия свят позволяват на граждани на трети страни да придобиват разрешение за пребиваване и/или гражданство чрез инвестиции в съответствие с приети нормативни условия.

Към настоящия момент над половината от държавите в световен мащаб¹ (105) прилагат такъв тип икономически инструменти. От тях 18 са държави членки на ЕС (*Обединеното кралство, Ирландия, Кипър, Малта, Португалия, Литва, Латвия, Естония, Германия, Испания, Гърция, Румъния, Франция и др.*), като тенденцията в Европа е техният брой да продължава да расте. Примери в това отношение са Молдова, която стартира своята програма през октомври 2018 г., както и Черна гора, която анонсира своя икономическа програма в средата на миналата година.

Сред държавите, прилагачи подобен тип програми е и Република България. Възможността за придобиване на право на пребиваване чрез инвестиции е въведена за първи път през 1998 г. В това отношение нашата държава показва иновативност в поставянето на начало на предприемчива политика за привличане на преки чуждестранни инвестиции. Чрез законови промени през 2009 г. и 2013 г. *Българската инвестиционна програма* е актуализирана в настоящия си вид.

ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТ ОТ ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПРОГРАМИ

В СВЕТОВЕН МАЩАБ

В световен мащаб инвестиционно-миграционната индустрия се оценява на припл. 21.4 млрд. щ.д. с годишен ръст от 23 %.

За периода 2011 – 2017 г.:

- броят на кандидатите, придобили пребиваване на база инвестиции се е увеличил от 5 063 на 13 889 души (годишен ръст от над 16%, респ. удвояване на броя на всеки 4.5 години²).
- общият обем на инвестициите в световен мащаб³ е нараснал от 2.86 млрд. щ. д. на 12.4 млрд. щ. д. (годишен ръст от 23.4 %, респ. удвояване на обема на всеки 3 години).

Инвестиционните програми, предоставящи възможности за придобиване на гражданство също отчитат значителен обем на привлечените инвестиции. За периода 2017 – 2018 г., този обем се изчислява на припл. 3 млрд. щ. д.

При запазване на стабилния ръст при двата типа инвестиционни програми, към 2025 г. общият обем на инвестициите в световен мащаб би се увеличил 5 (пет) пъти.

¹ <https://citizenshipbyinvestment.ch/index.php/2018/12/05/100-residence-by-investment-and-investor-visa-schemes/?fbclid=IwAR0IUZmlN4e1q7ZXMiQZiYezMUpGUsK4IaxsNSZiOro04-ySSp-2DwrooLo>

² Данните се базират на резултатите на 11-те основни инвестиционни програми за пребиваване, отговарящи за припл. за 85% обема от световния обем на кандидатите (Програми на: Гърция, Испания, Португалия, Латвия, Обединено кралство, САЩ, Нова Зеландия, Австралия, Латвия, Андора и Южна Корея);

³ Данни се базират на резултатите на 11-те най-големи програми по обем инвестиции - Гърция, Испания, Португалия, Малайзия, Обединено кралство, САЩ, Нова Зеландия, Австралия, Андора, Квебек (Канада) и Южна Корея;

На регионално ниво следва да бъдат представени два от най-успешните примери на света, а именно Австралия и Нова Зеландия:

- Само за 2017 г. при бл. 10 000 китайски граждани (high-net-worth individuals) са емигрирали в Австралия, установявайки там и своето богатство. За периода 2013 – 2018 г., Австралия е привлякла⁴ чрез своята икономическа програма при бл. EUR 6.3 милиарда (AUD 10 млрд.) и то само от инвеститори от Китай;
- От 2008 г. до настоящия момент 7 000 инвеститори са кандидатствали по програмата на Нова Зеландия с инвестиции от мин. EUR 3 млн. (NZD 5 млн.) и 1 110 бр. – с инвестиции от мин. EUR 6 млн. (NZD 10 млн.). За последните 10 години държавата е привлякла чрез програмата си ПЧИ в общ обем от над EUR 20 милиарда (NZD 34 млрд.)⁵.

Посочената кратка статистика⁶ показва, че инвестиционно-миграционните програми са световна индустрия със значителен обем на инвестиции. Констатираните тенденции на ежегоден ръст при броя кандидатите и ПЧИ доказва не само наличието на интерес от участие в такъв тип национална икономическа политика, но и неговото нарастване с всяка година.

ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОГРАМИ В ЕС

На очертаня фон следва да бъдат посочени резултатите, които държавите членки на ЕС са постигнали от въвеждането на инвестиционни програми.

КИПЪР	<u>„CYPRUS CITIZENSHIP-BY-INVESTMENT PROGRAM“</u> <ul style="list-style-type: none">• <u>9.2 % от ръста на БВП</u> за последните 3 години се дължи на тази категория инвестиции;• <u>2 197 бр. издадени паспорта на инвеститори</u> и <u>2 199 бр. издадени паспорта на членове на семейството</u>;• <u>EUR 6 600 000 000 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции</u>⁷.
МАЛТА	<u>„MALTA INDIVIDUAL INVESTOR PROGRAMME“ & „MALTA RESIDENCY BY INVESTMENT PROGRAMME“</u> <ul style="list-style-type: none">• <u>833 бр. издадени паспорта на инвеститори</u> и <u>2 400 бр. издадени паспорта на членове на семейството</u>;• <u>800 бр. издадени разрешения за пребиваване на инвеститори</u>• <u>Над EUR 1 200 000 000 общ размер на привлечените преки чуждестранни инвестиции</u>⁸.
ПОРТУГАЛИЯ	<u>„PORTUGAL GOLDEN VISA PROGRAMME“</u> <ul style="list-style-type: none">• <u>6 962 бр. издадени разрешения за пребиваване на инвеститори</u> и <u>11 815 бр. на членове на семейството</u>;

⁴ [Australia is the No.1 prime destination for Rich Chinese HNWI Significant Investor visa statistics](#)

⁵ [NZ Investor visas hugely popular with UHNW – \\$34 billion invested, 5000 visas approved each for \\$5m https://www.immigration.govt.nz/documents/statistics/statistics-residents-decisions-financial-year1](#)

⁶ [https://www.imidaily.com/editors-picks/investment-migration-market-would-reach-us100bn-in-revenue-by-2025-if-23-caqr-trend-persists/](#)

⁷ [https://www.imidaily.com/editors-picks/cyprus-citizenship-program-raises-min-investment-to-e2-5m-reports-e6-6-billion-revenue-since-2013/](#)

⁸ [https://www.imidaily.com/data/](#)

ГЪРЦИЯ

- EUR 4 335 431 479 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции⁹ (от които над EUR 86 000 000 само за м. януари 2019 г.).

„GREECE GOLDEN VISA PROGRAMME“

- Над 24 000 издадени разрешения за пребиваване на инвеститори и членове на семейството (от които 11 864 бр. само за 2018 година);
- EUR 2 200 000 000 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции¹⁰.

ИСПАНИЯ

„SPAIN GOLDEN VISA PROGRAM“

- 3 140 бр. издадени разрешения за пребиваване на чуждестранни инвеститори;
- EUR 2 330 000 000 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции¹¹.

ИРЛАНДИЯ

„IMMIGRANT INVESTOR PROGRAM“

- 718 бр. издадени разрешения за пребиваване от 2012 г. до настоящия момент;
- EUR 518 950 000 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции¹².

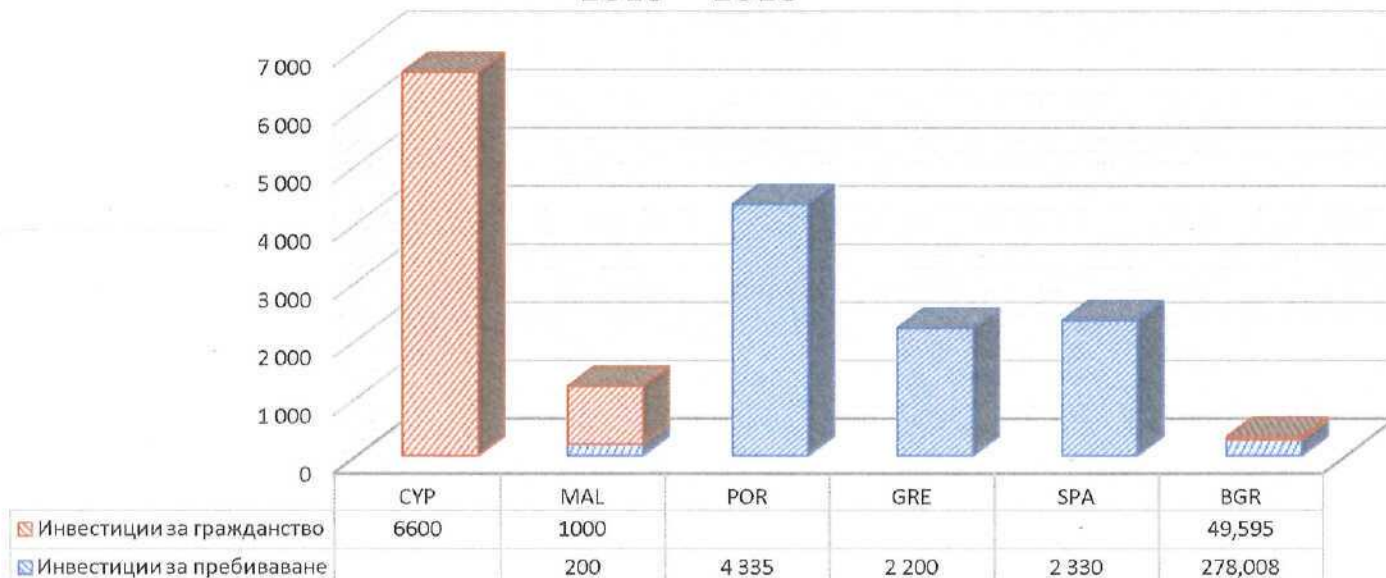
Наред с гореописаните примери за успешни икономически програми в ЕС, България обаче се нарежда на едно от последните места по резултати.

БЪЛГАРИЯ

„БЪЛГАРСКА ИНВЕСТИЦИОННА ИМИГРАЦИОННА ПРОГРАМА“¹³

- 530 бр. издадени разрешения за пребиваване на чуждестранни инвеститори;
- 46 бр. извършени натурализации на инвеститори;
- EUR 278 008 000 привлечени преки чуждестранни инвестиции за пребиваване;
- EUR 49 595 000 привлечени преки чуждестранни инвестиции за гражданство;
- EUR 327 603 000 общ обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции.

ОБЩ ОБЕМ ИНВЕСТИЦИИ В МИЛИОНА ЕВРО
2013 - 2018

ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОГРАМИ ЛИДЕРИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Официалната статистика показва, че водещите държави в Европейския Съюз, които са първенци по обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции чрез инвестиционни програми са *Кипър, Португалия, Испания, Гърция и Малта*. Докато Португалия, Гърция и Испания предоставят разрешение за пребиваване на чуждестранните инвеститори срещу извършени инвестиции, Кипър и Малта оперират и програми за предоставяне на гражданство.

Два са основните фактори за успешното развитие и постигнатите резултати от посочените програми:

Държавна подкрепа

Един от най съществени елементи за успеваемостта на инвестиционно-имиграционните програми е публичната подкрепа от страна на държавата. Страните с най-успешни програми поддържат и активно промотират този тип политики за насърчаване на инвестициите. Те публикуват информация за съответната програма в официалните канали на компетентните държавни органи, ангажират длъжностни лица в даването на публичност и провеждат целенасочена политика в привличането на чуждестранни инвестиции чрез този тип насърчителна мярка.

Всички държави от посочената по-горе група, водят целенасочена активна политика към промотирането на своите програми. Ключови елементи, които биват включени са пълна прозрачност на всички процедури и процеси, официална статистика, както и стриктен предварителен анализ на всички кандидати.

Държави като Гърция, Португалия, Малта, Кипър, Великобритания и Ирландия показват активност не само в управлението, но и в развиването на съответните програми, чрез законодателни промени, балансиращи обществените и инвеститорски интереси.

Индивидуално административно обслужване, регулиране и управление

За целите на ефективно управление на една икономическа програма, почти всички държави отделят административните процеси свързани с инвеститорите от общия ред на административно обслужване и управление. Такива процедури и процеси са например предварителна проверка на кандидатите, разглеждане на молби, удостоверяване на инвестиции и като цяло удостоверяване изпълнението на всички законови изисквания. Този тип административно-правни действия биват възлагани или на специално създадени за целта органи или бива определен отделен ред за административно обслужване в съответен публичен орган с комплексни функции.

- Програмата на Република Малта се управлява от самостоятелна агенция (*Malta Individual Investor Programme Agency – MIIPA*). Основните функции на MIIPA са разглеждане на заявленията, извършване на задълбочени проверки на кандидатите, изготвяне на предложения до Правителството относно подадените кандидатури от инвеститорите. В допълнение всички аспекти на програмата подлежат на контрол от Регулатора, който е независима фигура, избирана от министър-председателя.
- Компетентният орган на Република Кипър, който разглежда заявленията на инвеститорите и изготвя съответни предложения до Министерския съвет, е Министерството на вътрешните работи. За провеждането на съответните процедури е определен изричен вътрешен индивидуален ред. Така апликациите на инвеститорите биват разглеждани отделно от тези на останалите кандидати за пребиваване и гражданство.

- Аналогичен подход прилагат Гърция и Португалия по отношение на управлението на своите програми за пребиваване чрез инвестиции. Обработването на заявленията на инвеститорите се извършва по самостоятелен и отделен административен ред и процедури от *Службата за чужденците и имиграцията към Децентрализираната власт* (Гърция), съответно от *Службата за чужденците и границите (Servico de extranjeiros e forenteiras – SEF, Португалия)*.

Посочените два фактора характеризират всички успешни икономически програми. Въз основа на тях съответните държави постигат значителни икономически резултати при увеличаване на ефективността на управление, регулация и контрол и в същото време намаляване на административната тежест.

ИНВЕСТИЦИОННИ ИМИГРАЦИОННИ ПРОГРАМИ ЗА ПРЕДПРИЕМАЧИ

Редица държави в ЕС инициират и последователно установяват целенасочена политика по развиване на предприемаческия потенциал на икономиките си и привличането на чуждестранни инвестиции. Тези т.нар. “startup” програми биват включени като част от икономическите политики с имиграционна насоченост (инвестиционно-имиграционни програми).

Докато Република България в настоящия момент предприема активни действия в улесняване на условията за привличане на чуждестранни предприемачи¹⁴, при останалите държави от ЕС, а и в световен мащаб това е многогодишна практика, постигнала значителни резултати.

Така например Португалия стартира Национална стратегия за предприемачество, наречена „StartUp Portugal“. Програмата предоставя право на пребиваване на чуждестранни предприемачи във връзка с техните проекти. В първия етап на Програмата са сертифицирани 69 инкубатора, чиято цел е физическото приемане и подкрепа на предприемачите при реализирането на startup проекти. От гл. т. на наличната статистика, следва да бъде отбелязан и значителен растеж от 11%, сравнен с 2017 г., на броя на новоучредените startup бизнеси в Португалия. За първите 6 месеца на 2018 г. техният брой е над 24 000.

Обединеното Кралство е регламентирало “UK Tier-1 Entrepreneur” виза. Срещу инвестиции от мин. GBP 50 000 или GBP 200 000, от 2008 г. до настоящия момент 19 507 души са получили такъв тип визи и във връзка с реализиране на предприемачески проекти.

През 2018 г. Канада инициира своя програма за привличане на чуждестранни предприемачи, предоставяйки им право на постоянно пребиваване срещу инвестиции от мин. \$ 75,000 или \$ 200,000. През м. февруари 2017 г. Кипър одобри правителствения план за привличане на чужденци предприемачи (*Cyprus Startup Visa programme*). Ирландия от своя страна оперира аналогична програма от 2012 г. (*Irish Start-up Entrepreneur Programme*).

Други държави от ЕС, които са приели на нормативно ниво такива икономически програми са например Дания, Швеция, Германия, Холандия, Естония, Латвия, Унгария, Испания и др.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПРЕПОРЪКИ ПРЕД ИМИГРАЦИОННИТЕ ПРОГРАМИ СЪГЛАСНО ДОКЛАД НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

За периода на съществуването си инвестиционните имиграционни програми в ЕС не веднъж са привличали вниманието на институции на Съюза, като последните са давали конструктивни оценки и насоки с цел постигане на съответствие с европейското законодателство и защита на наднационалните интереси.

¹⁴ Министърът на икономиката е създал работна група за изготвяне на промени в нормативната база за подобряване на условията за стартиране на бизнес в България

След продължителни дебати по темата, през месец ноември 2018 г. бе публикувано проучване на Европейския парламент на инвестиционните програми на държавите-членки. Проучването обхваща въпроси свързани със съответните национални и наднационални правни рамки, изискванията към инвеститорите, констатираните практики и постигнатите резултати.

Във връзка с Проучването и инициативата на Парламента, в края на месец януари 2019 г., Европейската Комисия публикува доклад. Последният споменава програмите на България, Кипър и Малта, като предоставящи възможности за придобиване не само на право на пребиваване, но и на гражданство срещу инвестиции. Заключениеето на доклада е, че във връзка с новата икономическа обстановка и предизвикателства, държавите опериращи инвестиционни програми следва да предприемат допълнителни мерки с цел намалят рисковете, свързани със сигурността, прането на пари, корупцията, заобикалянето на законодателството на ЕС и избягването на данъчно облагане. Предлагат се и допълнителни мерки целящи осигуряване на по-високо ниво на прозрачност при опериране на програмите, вкл. по-подробна статистика, механизъм за комуникация между държавите членки във връзка най-вече с извършваните проверки на инвеститорите. Европейската комисия приема и установява суверенното право на всяка една държава-членка да провежда собствени икономически политики и стимули за целите на привличане на преки чуждестранни инвестиции, вкл. и чрез прилагането на съответните инвестиционни имиграционни програми.

Конструктивната позиция на Комисия е предприемането на допълнителни мерки от държавите в Евро Съюза с цел по-успешно управление на програмите.

РЕАКЦИИТЕ СЛЕД ДОКЛАДА НА ЕК

1. КИПЪР - В доклада на ЕК се поставя силен акцент върху програмата. Република Кипър от своя страна въведе нови изисквания и в рамките само на няколко седмици през месец февруари 2019 г. направи промени в своята програма.

Наред с въвеждане на лицензионен режим за лицата, предоставящи посреднически услуги на чуждестранните инвеститори и на изискване за външни проверки за идентификация на клиентите, Кипър представя и допълнителни изисквания към кандидатите¹⁵, а именно:

- Увеличаване на минималния (общ) размер на инвестицията от EUR 2 500 000 на EUR 2 650 000, от които EUR 150 000 дарения в научно-изследователска дейност и в държавен фонд за териториално развитие или в социален или иновативен бизнес;
- Увеличаване на периода на поддържане на инвестицията на 5 години (вместо досегашните 3 год.);
- Изискване за притежаване на Шенгенска виза и допълнителни независими проверки на кандидатите;
- Недопускане на кандидати, на които е било отказано гражданство в друга държава-членка;
- Изискване за притежаване на разрешение за пребиваване от поне 6 месеца.

С гореизложените нови положения, Република Кипър оптимизира управлението на своята програма като въвежда нови механизми за сигурност в унисон с препоръките на ЕК.

2. МАЛТА - Комисията разглежда подробно инвестиционната програма на Република Малта - „*Malta Individual Investor Programme*“. Докладът обективно констатира четиристепенния процес на проверка на инвеститорите, произхода на техните средства, други бизнес и лични аспекти. В допълнение, като

¹⁵ [Cyprus publishes CIP guidelines effective from May 15, 2019](#)

положителен елемент се установява и наличието на висока степен на прозрачност на програмата чрез публикуването на годишни доклади за постигнатите резултати от една страна, както и наличието на специализиран орган, който оперира програмата¹⁶. Отговорът на правителството на Република Малта след публикуването на Доклада бе бърза и категорична защита на инвестиционната им програма и прилаганите мерки за контрол, като техни представители се включиха с активна позиция по темата по време на Икономическия форум в Давос през януари 2019.

3. ПОРТУГАЛИЯ - В края на месец февруари 2019 г. бе публикувана позиция на Португалия. Наред с актуална статистика за развитието на програмата, министърът по интернационализацията (*Eurico Brihante Dias*), обяви че се прилагат изискуемите мерки за постигане на прозрачност на програмата, както и за превенция от „прането на пари“ и че не се планира прекратяване на Програмата на Република Португалия¹⁷. Като резултат само за м. Януари 2019г са направени нови инвестиции за над 86 млн. Евро.

4. ИРЛАНДИЯ - Отново през месец февруари 2019 г. Ирландия публикува нови правила¹⁸ за оперирането на своята инвестиционна програма, които разширяват :

- o Изискванията за произход на средствата на инвеститорите;
- o Мерките за постигане на по-високо ниво на прозрачност и отчетност на Програмата;
- o По-подробни и стриктни проверки относно идентификация на инвеститорите във връзка с KYC процедури, мерки срещу „пране на пари“, личности от политическия спектър и такива, обект на международни санкции.

В допълнение се дава предимство на социално ориентирани инвестиции като например медицински центрове, центрове за грижи, социално настаняване и подслон.

5. БЪЛГАРИЯ - По отношение на Българската програма за предоставяне на пребиваване и гражданство срещу инвестиции Докладът подчертава липсата на общодостъпна информация относно броя на кандидатите, получили пребиваване и/или гражданство на основание инвестиции и прозрачност в процеса на проверка на инвеститорите.

Тук следва да се отбележи, че липсата на прозрачност не следва да се приема като липса на механизъм за проверка на инвеститорите тъй като в действащия в момента процедурен ред се извършват редица и многократни проверки на самите кандидати и произхода на средствата им от различните участващи в процеса държавни институции – МП, МВНР, МВР, ДАНС, МИ, МФ, както и Президентството на РБ. Самите инвестиции и спазването на изискванията на законите, като ЗМИП и ЗМФСТ, включително последните изисквания на MIFID 2, се следят от различни лицензирани участници - банки, инвестиционни посредници и регулаторни органи - КФН, БФБ, Централен Депозитар, ДАНС и финално се удостоверяват от БАИ.

Всеки един от органите извършва своя независима проверка.

След публикуване на Доклада, Министерство на правосъдието на Република България анонсира, че от началото на 2019 г. се подготвят промени в Закона за българското гражданство. Цел на предложените промени е премахването на възможността чужденци да имат право да кандидатстват за гражданство на основание инвестиции, като напълно неоснователно се прави връзка с примери за лоша практика и нарушения за получаване на гражданство на други основания – за особени заслуги и по произход. Също така некоректно се търси ефективност на една пасивна инвестиционна програма, каквато е по своята същност имиграционната програма, в откриването на работни места особено в момент, в който безработицата в България бележи исторически минимум, а в някои сектори е дори отрицателна.

¹⁶ <https://www.imidaily.com/europe/we-agree-with-most-of-whats-in-it-says-miip-boss-cardona-about-ec-report/>

¹⁷ "Portugal golden visa more popular in China and Middle East and no plans to end it, says Minister"

¹⁸ "New guidelines published for Irish immigrant investor program"

Посочените промени могат да бъдат определени като крайно действие, което не отчита градивната критика на Комисията и конкретните ѝ препоръки, а не забрани, както и негативния ефект от преустановяване на един от каналите за привличане на преки чуждестранни инвестиции в страната.

БЪЛГАРСКА ИНВЕСТИЦИОННА ИМИГРАЦИОННА ПРОГРАМА

ФАКТИТЕ

На фона на характеристиките на инвестиционните програми в другите държави-членки, българската програма може да бъде квалифицирана като балансирана по отношение на инвестиционните възможности, но недостатъчно ефективна по отношение на прилагане като инструмент за привличане на ПЧИ. Статистиката за периода от 2009 г. до 2018 г.¹⁹ е както следва:

- 530 бр. са издадените разрешения за пребиваване;
- 46 бр. са извършени натурализации;
- EUR 278 008 000 е обемът на привлечените ПЧИ за придобиване на пребиваване;
- EUR 49 595 000 е обемът на привлечените ПЧИ за гражданство;
- EUR 327 603 000 е общият обем на привлечени преки чуждестранни инвестиции.

Както бе посочено, България е въвела на нормативно ниво такъв тип икономическа политика преди повече от 20 години. Към настоящият момент програмата предоставя възможност за придобиване както на право на пребиваване, така и на гражданство. Постига добър баланс, предоставяйки набор от инвестиционни опции, както в бързоликвидни активи (финансови инструменти), така и в реални активи и работни места. Същевременно минималните размери на инвестициите са сравними с тези на програмите в другите държави в ЕС.

Въпреки подчертано силните си страни, липсата на системна държавна подкрепа и на определен орган за координация и управление на програмата, както и смесването на процедурите и редът за кандидатстване на инвеститорите и всички останали кандидати за пребиваване и гражданство, води до постигането на незадоволителни резултати. Тези данни поставят България на едно от последните места по представяне в класацията на инвестиционните програми в ЕС.

Всяка една инвестиционна имиграционна програма по своето същество е пасивна икономическа такава, базирана на държавната политика по привличане на преки чуждестранни инвестиции. Определянето на резултатите от българската програма като незадоволителни е коректно в сравнение с останалите програми в ЕС, но мотивите за този извод не вземат предвид причините за слабите резултати на този икономически инструмент.

Във връзка с гореизложеното следва да бъдат отбелязани следните обстоятелства:

- Ефектът и резултатите биват предопределени от заложената правна рамка. Инвеститорите извършват инвестиции в съответствие с изискванията на закона.
- Евентуалния дисбаланс между активни и пасивни инвестиции, се предопределя на първо място от възможностите, които законът предоставя и след това от предпочитанията на всеки инвеститор.
- Липсата на публичност, прозрачност и активно участие на държавата прави програмата трудно разпознаваема и намалява доверието в нея.
- Прилагането на общ процедурен ред и неспазването на законовите срокове и процедури, допълнително оказва негативно влияние върху представянето на програмата.

¹⁹ Статистиката е изготвена на база запитвания по ЗДОИ, доклади на публични институции и други източници.

ИКОНОМИЧЕСКИ ПОЛЗИ

Един от основните фактори за ускоряване на икономическото развитие са преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). За съжаление, според последния доклад на Българска Народна Банка, този показател продължава да спада като през първите три тримесечия на 2018 г. отчетеният обем на ПЧИ възлиза на 842.2 млн. евро или с 21.4% по-малко спрямо същият период за предходната 2017 г. Същевременно, инвестициите в недвижими имоти за същия период са отчели спад от 63%.

За сравнение други държави-членки само чрез имиграционните си програми привличат инвестиции в размери, съизмерими с ПЧИ показателите на България. Гърция, например, през 2018 г. е привлякла общо 1.09 млрд. евро; Испания – 1.014 млрд. евро; Португалия – 839 млн. евро. През 2017 г. ситуацията е сходна, като Гърция е привлякла 748 млн. евро, Испания – 810 млн. евро, а Португалия – 811 млн. евро.

Горепосочените данни за привлечени инвестиции чрез тези програми в другите страни са показателни за техния потенциал. Подобен обем инвестиции очевидно е постижим и за България и би могъл да доведе до увеличение на ПЧИ и до значително ускорение на икономическото развитие на страната ни.

Средствата от тези инвестиции могат да засилят капиталовия пазар като по този начин да понижат цената на капитала за българските компании. Освен достъпен източник на финансиране, тези капитали ще стимулират качването на нови дружества за публична търговия на БФБ и активизирането на търговията с акции, включително на т.нар. „спящи акции“ и тези на АДСИЦ и други компании от сектора на недвижимите имоти.

„Стъртърп“ визите от своя страна предполагат създаването на по-благоприятна среда за развитието на нови технологии и иновации, чиято роля често е критична компонента при оптимизирането на дейността и експанзията на компаниите. По данни на Евростат от 13 Март 2019, България е на последно място по иновации в предприятията.

Програмата би могла да осигури алтернативен източник на финансиране за българските компании чрез актуализиране на инвестиционните опции.

НАСОКИ ЗА РАВИТИЕ

Вземайки предвид от една страна тенденциите на развитие на икономическите политики в инвестиционно-миграционната сфера по света, в т.ч:

- устойчивият ръст на развитие на инвестиционни програми в световен мащаб (16% годишен ръст в броя инвеститори и 23% годишен ръст в обем на инвестициите);
- стартиране на нови програми (примери само за Европа са Молдова, Черна Гора и Турция);
- развиването и актуализирането на съществуващите програми в ЕС в съответствие с икономическата обстановка, националната и европейска правна рамка (примери: Обединеното Кралство, Ирландия, Кипър, Гърция);
- значителният общ обем на инвестициите (над 26 млрд. евро), привлечени от програмите на Обединеното Кралство, Кипър, Малта, Испания, Португалия, Гърция и Ирландия за периода 2011 – 2018 г.;

и от друга страна препоръките на европейските институции към тези програми, могат да бъдат направени следните закономерни изводи:

Инвестиционно-имиграционната индустрия се развива устойчиво с дългосрочен положителен тренд;
Държавите, които прилагат политики в тази сфера показват, че ще продължат този свой икономически курс, съобразявайки се с повишените изисквания и мерки за контрол;

Република България има установено място в тази област и са налице всички възможности българската инвестиционна програма да постигне значителни положителни резултати в момент, когато търсенето на подобни продукти в Европа от страна на инвеститорите е голямо и продължава да нараства.

Успешният път за инвестиционната програма на Република България е нейното оптимизиране чрез адекватни законодателни промени, а не чрез затваряне на нейните възможности.

На база добрите практики, утвърдени в други държави-членки на ЕС, управлението на българската инвестиционна програма може да бъде подобро, вземайки предвид гравидните препоръки на ЕК и същевременно се повишат и икономическите ползи за страната, като бъде приложено:

1. Индивидуално администриране и управление на програмата, а именно:
 - o Отделен процедурен ред за кандидатите по програмата;
 - o Самостоятелно разглеждане на молбите на инвеститорите в целия процес на Програмата, вкл. отделяне на молбите за гражданство на инвеститорите, от тези на всички останали кандидати на други основания;
2. Оптимизация на административните процеси и контрол чрез определяне на единен орган за контакт, контрол и управление на инвестиционната програма. Съгласно действащата нормативна база, подобни разширени функции следва да бъдат възложени на Българска агенция за инвестиции(БАИ);
3. Въвеждане на минимални изисквания и лицензиране на лицата, предоставящи посреднически услуги на инвеститорите. Съгласно успешните примери в ЕС (Обединеното Кралство, Кипър, Малта, Молдова, Черна Гора), на посредниците се възлагат допълнителни задължения за предварителния контрол върху кандидатите, както и изисквания за опит и професионални стандарти при извършване на дейностите им.
4. Актуализация на инвестиционните опции съгласно икономическите нужди на страната, вземайки предвид успешни примери от други страни и търсенето на този тип продукти на пазара за инвестиционна имиграция. Необходима е актуализация на инвестиционните възможности за да бъдат стимулирани инвестициите в основните двигатели на икономиката - капиталов пазар, недвижими имоти, промишленост и иновации.
5. Институционална подкрепа - Активно промотиране на възможностите за инвестиции в България и ползите от получаването на право на пребиваване или българско гражданство чрез участие на специализирани инвестиционни форуми и специално организирани за целта събития; Публикуване на официални статистически данни